

Jászkun öntudat

Kunok és jászok 770 éve a Kárpát-medencében. Jászkunság kutatása 2009.

Szerkesztette: Bartha Júlia. Kiadó: a Kun Összefogás konzorcium és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága. Szolnok, 2011.

Györffy Istvánnak, a nagykunok jeles néprajztudósának köszönhetően bő hetven esztendeje rendezték Budapesten az I. Jászkun Kongresszust. A kunok betelepülésének hétszázadik évfordulójára időzített esemény akkor számba vette mindazt, amit a népvándorlás utolsó hullámaként érkezett török, illetve perzsa eredetű lovas nomád pásztor- és katonanépekről, a jászokról és kunokról ismert a tudomány. Több évtizedes szünet után 1985-ben Kiskunfélegyházán újították fel a Jászkunság kutatásának programját, s ettől kezdve az időközben műhellyé kovácsolódott kutatógárda rendszeres konferenciákon és a róluk szóló összegzésekben adja közre újabb eredményeit.

Miben érdekesebbek a jászkunok a Kárpát-medence többi lakójánál, hogy külön figyelem övezza őket? Nem többek senkinél, de markánsan mások. A székelyekéhez hasonló sajátos jogállásukkal, kollektív nemességükhöz való elszánt ragaszkodásukkal úgy váltak magyarrá – saját felfogásuk szerint a legmagyarabbá –, hogy a modern világ hajnalára is sikerült megőrizni sajátos, semmi mással össze nem keverhető egyéni arculatukat. Emellett az őshaza kései üzeneteként újra magukkal hozták, életre keltették a magyarság letelepedést követően elfeledett keleti örökségének sok elemét is.

A velük foglalkozó, Bartha Júlia által szerkesztett legújabb kötetben szinte az összes számba jöhető tudományág képviselőiként ismert kutatók, régészek, történészek, néprajzosok, levéltárosok, nyelvészek, botanikusok, művészettörténészek szerepelnek egy-egy tanulmánnyal. Nem egy közülük maga is a vizsgálatainak tárgyát jelentő világban nőtt fel a két nép egyikének szülőtte. E sokoldalúságnak felel meg a kötet tanulmányainak sora is. A múltat faggató régészettől indulva veszik számba a Jászkunság történetének, életének leglényegesebb elemeit, ennek bizonyosságául a teljesség igénye nélkül álljon itt a kötet néhány fejezetcíme: A kun nevek, mint nyelvemlékek, és kutatásuk története, A jászok nyelve és annak karcagi kutatói, Megjegyzések a jász és kun népesség megmaradásához a török hódoltság korában, Nemzeti jelképek a Jászkunság népi tárgykultúrájában, A nagykun öntudat. Olyan kérdések, melyek évtizedes, ha nem évszázados viták szülői voltak, onnan kezdve, hogy nem egyszer kétségbe vonták az önálló jász és kun kultúra, nyelv létét, de magának a népességnek a fennmaradását is. Mindezt annak ürügyén, hogy a történelem vihara régen elsodorta őket, s mások költöztek be emlékeik keretei közé, kiváltságos helyzetük örökségének reményében. Számos más erénye mellett e téves ítéletek tudományos érvekkel alátámasztott cáfolata is a most megjelent negyedfélszáz oldalas, számos fekete-fehér fotóval, kun és jász szójegyzékkel, térképpel és rajzzal bővelkedő, az I. Kun Világtalálkozó alkalmából megjelent munka.

Szathmáry István